Conexiuni iluministe: *Mineiul* în literatura română

Carte liturgică reprezentativă din cadrul ritului bizantin, *Mineiul* (gr. μηναίον; vsl. *mineja*) cuprinde slujbele ținute la praznicele împărăteşti, la sărbătorile sfinților mai aleşi şi ale sfinților de fiecare zi, aranjate în ordine cronologică. Este expusă slujba zilnică oficiată la Vecernie şi Utrenie, precum şi rânduiala sărbătorilor de peste an şi a celor şapte Laude din ajunul Naşterii Domnului şi al Bobotezei. *Mineiul* este utilizat, pe parcursul anului, împreună cu *Octoihul, Triodul* sau *Penticostarul*. Este alcătuit dintr-o parte imnografică, în care sunt cuprinse cântările de origine nescripturistică ale poeziei creştine apologetice (canoane, tropare sau stihiri, condace, icoase), alături de indicații tipiconale referitoare la caracterul slujbelor pe zile, şi o parte hagiografică, inserată după oda a şasea din slujba Utreniei, în care se relatează viețile sfinților, legende despre biografia martirilor şi a asceților celebrați, precum şi istoricul sărbătorii respective. Aceste ultime secvențe narative, structurate după calendarul sărbătorilor cu dată fixă, formează *proloagele*, în care sunt incluse, de asemenea, cuvinte de învățătură şi de edificare izvorâte din faptele exemplare ale sfinților prăznuiți. Variantele simplificate ale proloagelor constituie *sinaxarul* sau *menologul*. Cu timpul, *Proloagele* sau *Viețile sfinților* au fost detaşate din compoziția *Mineiului*, circulând şi ca texte de sine stătătoare. *Mineiul* întreg este format din 12 volume, care corespund lunilor anului ecleziastic, începând cu luna septembrie. Pe lângă *Mineiul* lunar, cel mai consacrat, mai există în tradiția liturgică *Mineiul de obşte*, în care nu se află slujbe la anumiți sfinți sau anumite sărbători, ci numai slujbe generice la un înger, proroc, apostol, ierarh, mucenic sau cuvios, fără a se preciza numele exact, precum şi *Mineiul*

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

praznical, care cuprinde numai slujbele sfinților și sărbătorilor mari. Un compendiu al seriei integrale, un *Minei* de praznice, de fapt, se află concentrat într-un singur tom intitulat *Antologhion* sau *Minologhion*, ultimul termen având inițial o accepțiune mai largă, care coincidea cu aceea de *Minei*.

Printre cele mai vechi *Mineie* slavone de la noi se numără cele copiate în anul 1467 de monahul Casian, ieromonahul Ioanichie și diaconul Nicodim, din scriptoriul Mănăstirii Neamț, pentru înzestrarea Mănăstirii Putna, la cererea lui Ștefan cel Mare. Din același mediu cultural provine și un *Minei* pe luna septembrie, scris în 1489 de diacul Fedca. Un sfetnic al marelui domnitor, logofătul Ioan Tăutu, va comanda un alt *Minei* slavon pe lunile ianuarie și februarie, caligrafiat în 1492 de diacul Isaia[114]. Două ediții ale *Mineiului de praznice* (*Sbornice* slavone) va tipări diaconul Coresi: cea dintâi la Brașov, în două volume, apărute în 1569, iar cea de-a doua, la Sebeș, în 1580, sub patronajul mitropolitului Ghenadie al Ardealului. O traducere „pre rumânie" a versiunii prescurtate a *Proloagelor* va fi realizată în 1675 la Mănăstirea Cozia. În 1682–1686, Dosoftei tipărește la Iași *Viața și petreacerea svinților*, tradusă, în principal, după *Sinaxarele* lui Maximos Margunios din 1607, reeditate în 1656, și după o ediție venețiană a *Mineielor* bizantine, datorată lui Nikolaos Glykis. La acestea se adaugă și alte surse, precum o versiune mediobulgară a *Mineielor*, culegerile lui Agapie Landos, unele cronografe neogreceşti, iar pentru partea a doua și o ediție a *Proloagelor* apărute la Moscova în 1685. Deși neîncheiată, culegerea hagiografică a mitropolitului moldovean își va pune amprenta asupra variantelor ulterioare ale *Mineiului* în limba română[115].

[114] A se vedea Emil Turdeanu, *Manuscrise slave din timpul lui Stefan cel Mare*, Bucureşti, 1943 (extras din CEL, V), p. 111–118, 161–163; idem, *Oameni și cărți de altădată*, vol. I, ediție îngrijită de Ștefan S. Gorovei și Maria Magdalena Székely, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997, p. 35–44, 84–87.

[115] Vezi Cătălina Velculescu, *Cărți populare și cultură românească*, Bucureşti, Editura Minerva, 1984, p. 77–78; Gabriel Mihăilescu, *O copie*

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

Prima serie completă cu acest titlu va fi inaugurată prin ediția de la Buzău, din 1698, scoasă de ucenicul lui Dosoftei, episcopul tipograf Mitrofan. Cele 12 tomuri masive, la care, „pre lângă alți ostenitori ce s-au aflat", şi-a adus o contribuție masivă şi acest „nou Coresi", cum l-a numit, nu fără temei, N. Iorga pe Mitrofan, sunt, în unele segmente, dependente de textul lui Dosoftei, dar în altele se distanțează clar de acesta. Ele păstrează cântările în slavonă, iar sinaxarul, pildele şi tipicul sunt redate în română. Prelucrarea „jitiilor" aparține, în mare parte, logofătului Radu Greceanu, având ca punct de plecare *Viețile sfinților* ale lui Dosoftei, dar apelându-se din nou la versiunea neogreacă a lui Margunios în situațiile în care proloagele traduse deja erau prea extinse. N. Iorga vedea în *Mineiele* buzoiene o „lucrare revoluționară", prin care se proclamase „introducerea limbii româneşti în slujba Bisericii, aşa cum dorise Dosoftei"[116], o caracterizare totuşi exagerată. Alte traduceri ale *Proloagelor* moscovite, tipărite pentru prima dată în 1641, vor fi realizate la începutul secolului al XVIII-lea de către ieromonahul Serafim de la mănăstirea Bistrița olteană, răspândită apoi prin numeroase cópii manuscrise[117], precum şi de arhimandritul Vartolomei Măzăreanu, de la mănăstirea Putna, între anii 1759 şi 1761.

O serie nouă de *Mineie* concepute în întregime în limba română, cu transpunerea atât a părților imnografice, cât şi a narațiunilor hagiografice, va vedea lumina tiparului la Râmnic, sub îngrijirea episcopilor Chesarie şi Filaret. Mai întâi apare *Mineiul* pe luna octombrie, în 1776 (scos în două ediții), urmat de cel pe noiembrie, în 1778, iar în 1779 vor fi publicate cele pe lunile decembrie, ianuarie, februarie şi martie. Succesorul lui Chesarie, episcopul Filaret, va edita în anul 1780 restul lunilor, respectiv aprilie, mai, iunie, iulie, august şi septembrie. Exista însă un precedent în traducerea

manuscrisă a „Prologariului" mitropolitului Dosoftei de la sfârşitul secolului al XVII-lea, în LR, LX, 2011, nr. 1, p. 116–126.

[116] Iorga, *Istoria bisericii*, vol. II, p. 14.

[117] Cătălina Velculescu, *op. cit.*, p. 80–82.

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

cântărilor în limba română, ca şi a altor cărţi de ritual, operă care îl are ca protagonist pe Damaschin, dascălul ajuns urmaşul lui Mitrofan, ca episcop de Buzău, în 1702, şi al lui Antim Ivireanul, la Râmnic, în 1708. Într-o scrisoare din 22 noiembrie 1725, episcopul Damaschin îi solicita generalului Tige din Sibiu, „oberdirectorul" Olteniei aflate sub ocupaţie austriacă, permisiunea pentru tipărirea unor cărţi, în primul rând a *Mineiului* pe cele 12 luni, pe care el le tălmăcise din limba greacă şi slavonă, începând din 1715 şi pe care le utiliza deja în oficierea slujbelor[118]. Peste câteva săptămâni, se stingea însă din viaţă, iar multe dintre manuscrisele sale au rămas nepublicate. În 1737, ieromonahul Lavrentie de la mănăstirea Hurez va „diortosi" tipărirea la Râmnic a unui *Antologhion*, alcătuit, într-o formă rezumată, „după izvodul *Mineiului* celui rumânesc" moştenit de la Damaschin care va cuprinde pentru prima oară traducerea din limba slavonă în limba română a cântărilor bisericeşti. Retipăririle ulterioare ale *Antologhionului*, începând cu cel de la Râmnic, din 1745, reiau ediţia din 1737, recognoscibilă şi în *Mineie*. O recunoaştere a meritelor lui Damaschin legate de „podoaba" desăvârşită a traducerii cărţilor de cult va veni chiar din partea episcopului Chesarie în predoslovia *Mineiului* pe luna noiembrie, ceea ce nu-l împiedică totuşi pe acesta să-şi aroge pe foaia de titlu tălmăcirea tomului respectiv. Se poate presupune, prin urmare, că în ediţia râmniceană s-a fructificat din plin traducerea lui Damaschin, atât cea publicată parţial în 1737, cât şi cea rămasă în manuscris. Alături de Chesarie, iniţiatorul impunătoarei lucrări „în limba patriei", mai sunt menţionaţi în prefeţe şi epiloguri mitropolitul Grigorie, care „n-au socotit nici osteneală la tălmăcire", apoi monahul Rafail de la mănăstirea Hurezu, „diortositoriu şi tocmitoriu la îndreptarea cuvintelor limbii rumâneşti", Anatolie ierodiaconul şi Iordan „biv vel gramatic Capadochianul", ultimii doi asumându-şi, în diferite faze, calitatea de revizori ai traducerii.

[118] Alex. Lapedatu, *Damaschin, episcopul şi dascălul, traducătorul cărţilor noastre de ritual*, în CVL, XL, 1906, nr. 6–8, p. 576–577.

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

Modul în care s-a implicat Chesarie în editarea întregii colecții de *Mineie* este surprins în corespondența sa cu negustorul sibian Constantin Hagi Pop, publicată de N. Iorga. Într-o scrisoare din 28 noiembrie 1779, episcopul își arăta satisfacția de „a avea patria slujbele sfinților, toate câte să prăznuiesc peste an, pe deplin în limba sa", pentru care s-a străduit mult, „atât prin tălmăcire, cât şi prin tipărire", el fiind convins, după cum „lucru mearge înainte, a le aduce pe toate la săvârşire"[119]. Din păcate, nu și-a mai văzut întregul proiect finalizat, murind în primele zile ale anului următor. În ceea ce îl priveşte pe episcopul Filaret, deşi acesta își atribuise „nevoința și tălmăcirea", rolul pe care l-a jucat a fost minimalizat de N. Iorga[120], dar munca de editare, într-un timp record, a celorlalte volume nu i se poate contesta. Pe de altă parte, sunt indicii, după cum am văzut, că lucrarea se afla într-un stadiu avansat în ultimele luni ale anului 1779, ceea ce a facilitat mult încheierea ei în cursul anului următor.

S-a observat îndeobşte că versiunea lui Chesarie se revendică, pe de o parte, de la textul grecesc, iar pe de altă parte este tributară, după sinaxar, celei din 1698 de la Buzău, înrudire care se constată în mai multe porțiuni. Apar însă şi legende hagiografice care reflectă o redacție diferită în *Mineiele* râmnicene față de cele precedente, fapt care i-a determinat pe unii cercetători[121] să susțină şi o altă filiație. Potrivit acestora, unele biografii derivă din versiunea slavă a *Vieților sfinților*, publicată de Dimitrie Tuptalo, mitropolitul Rostovului, la Kiev, între anii 1689–1705. Această înrâurire se va răsfrânge şi asupra *Mineiului* de la Buda, care reproduce, după cum vom vedea, ediția de la Râmnic, iar

[119] N. Iorga, *Contribuții la istoria literaturii române în veacul al XVIII-lea şi al XIX-lea. I. Scriitorii bisericeşti*, în AAR, seria II, Mem. secț. lit., tom. XXVIII, 1905–1906, p. 197–198.

[120] Iorga, *Istoria bisericii*, vol. II, p. 150.

[121] Iulian Ștefănescu, *Legende despre Sf. Constantin în literatura română*, în RIR, I, 1931, p. 251–297; N. Cartojan, *Cărțile populare în literatura românească*, vol. II, Bucureşti, Fundația pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", 1938, p. 132–133.

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

într-o proporţie covârşitoare asupra *Vieţilor sfinţilor*, traduse de ierodiaconul Ştefan din obştea paisiană, prin anii 1780–1790, şi tipărite între anii 1807–1815 la Mănăstirea Neamţ (primul volum, probabil la Iaşi). Alte traduceri ale culegerii hagiografice a lui Tuptalo, păstrate în manuscris, au mai fost realizate la noi de monahul Evloghie din Iaşi, între 1758–1760, şi de ieromonahul Macarie, de la mitropolia din Bucureşti, între anii 1775–1780[122].

Contribuţia esenţială a lui Chesarie constă în scrierea celor şase prefeţe la volumele pe care le-a editat, adevărate expozeuri de filosofie a istoriei, cu o deschidere iluministă. Contactul său nemijlocit cu publicaţii ale „Luminilor" franceze a condus la asimilarea ideilor lui Montesquieu, după cum observase D. Popovici[123]. Interesul său asiduu pentru mişcarea de idei a timpului este reflectat tot în corespondenţa cu Hagi Pop, căruia îi solicita insistent, pe lângă materiale tipografice, procurarea unor gazete şi a unor cărţi de referinţă. Episcopul muntean reuşise să intre prin intermediul acestuia în posesia unor lucrări, precum voluminoasa *Histoire du Bas-Empire, en commençant à Constantin le Grand,* a lui Charles Lebeau, apărută la Paris, între 1757–1781, şi, în primul rând, *L'Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers* (1751–1772), coordonată şi publicată de Diderot şi d'Alembert, pe care o ceruse în mod expres într-o scrisoare din 15 iunie 1778[124], după care revine şi îi comunică titlul exact într-o altă epistolă din 14 septembrie 1778[125]. Ecourile acestor scrieri în redactarea prefeţelor, care au fost puse elocvent în evidenţă[126], denotă largul orizont intelectual al cărturarului, care

[122] A se vedea N.A. Ursu, *Contribuţii la istoria culturii româneşti. Studii şi note filologice*, Iaşi, Editura Cronica, 2002, p. 137–144.
[123] *Studii literare. I. Literatura română în epoca „luminilor"*, ediţie îngrijită şi note de I. Em. Petrescu, Cluj, Editura Dacia, 1972, p. 193–194.
[124] N. Iorga, *Contribuţii la istoria literaturii române*, ed. cit., p. 193.
[125] *Ibidem*, p. 195.
[126] Vezi Alexandru Duţu, *Coordonate ale culturii româneşti în secolul XVIII*, ed. cit., p. 131–155; Mircea Anghelescu, *Contribuţii la stabilirea unor premise ale literaturii româneşti moderne (1750–1780)*, în LL,

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

apela deopotrivă la scriitori antici, la istorici bizantinologi şi la filosofi francezi. Utilizarea *Enciclopediei* ca sursă a informațiilor sale se întrevede deja în precuvântarea *Mineiul* pe luna decembrie, în care precizează, după cum „se arată în Istorie, că obiceaiul de a se număra anii de la naşterea lui Hristos întâi povățuitoriu s-au arătat Dionisie cel Mic", reiterând date din articolele *Ère* şi *Époque*, pentru ca în prefața lunii următoare să apară mai multe similitudini cu articolul *Janvier*. Propunându-şi să desluşească acum „liniia neamului rumânesc, din vechiu trăgându-se, din slăvit neam al romanilor", Chesarie face referiri docte la istoria antică şi la soarta „Evropei" contemporane, fiind încrezător în speranțele de renaştere a semenilor săi, asemenea păsării „Finix", care „iarăşi din pulberea cenuşăi se naşte şi creaşte". Meditațiile sale asupra timpului istoric sunt în consonanță, totodată, cu ideile lui Giambattista Vico privind succesiunea ciclurilor de civilizație umană, văzută cu suişuri şi coborâşuri, cu creşteri şi descreşteri, la fel cum este „ocheanul" sau pământul. Prelatul râmnican glosează subtil pe marginea motivului *fortuna labilis*, fără a se resemna însă, sugerând în final o soluție regeneratoare, palingenezică. Influența enciclopediştilor asupra lui Chesarie se resimte şi în prefețele volumelor următoare, în care paralelismele evidente cu alte articole corespunzătoare din sursa pe care o fructifică (*Février, Mars*) sunt relevante pentru penetrația spiritului iluminist în lumea cărții româneşti. De altfel, unele dintre ideile lansate de Chesarie de Râmnic vor fi adoptate, în perioada următoare, de un Grigore Râmniceanu, Dionisie Eclesiarhul sau Naum Râmniceanu, cărturari care se vor situa pe aceeaşi platformă de gândire înnoitoare. Trimiterile la *Enciclopedia* franceză se întâlnesc şi în prefețele *Mineiului* pe aprilie şi pe iunie, în care Filaret recurge, probabil, la extrasele lui Chesarie, dacă nu cumva ar trebui să-i acordăm credit lui Iorga, care susținea că restul pre-

XVI, 1968, p. 29–31; idem, *Preromantismul românesc (până la 1840)*, Bucureşti, Editura Minerva, 1971, p. 41–46.

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

feţelor ar fi fost scrise de protosinghelul Iosif, ajuns mai târziu episcop de Argeş.

Ultimul personaj pe care l-am menţionat mai înainte, Iosif Sevastias, îşi va lega numele de difuzarea în continuare a *Mineiului* în limba română. Încă din 19 mai 1793, într-o scrisoare pe care i-o adresase aceluiaşi Constantin Hagi Pop, el îşi manifesta intenţia de a reedita seria volumelor râmnicene, pertractările continuând şi în anii următori[127]. Abia în 1804, el reuşeşte să înceapă tipărirea unei noi ediţii la Buda, în Tipografia Universităţii din Pesta, în colaborare cu Ioan Piuariu-Molnar, care obţinuse un privilegiu pentru imprimarea cărţii din partea Curţii Aulice vieneze, urmând să subvenţioneze şi costurile tiparului. Cartea se va publica concomitent în două tiraje, unul destinat Ţării Româneşti şi altul Transilvaniei, cu redactări diferite ale paginilor de titlu. Tirajul pentru Muntenia (cu răspândire şi în Moldova) are o „înainte-cuvântare" şi o „înştiinţare" ale episcopului Iosif al Argeşului în primul tom, cel pentru luna septembrie, fiind imprimat, în devans faţă de-al doilea tiraj, între anii 1804–1805. Întrucât acesta prezenta, datorită grabei, erori de culegere care au impus alcătuirea unor erate extinse şi reimprimarea unor coli, cel de-al doilea tiraj se va publica într-un interval mai mare, ajungându-se până în 1807, fără a se modifica însă datarea iniţială de pe foaia de titlu[128]. Primul volum se deschide cu o dedicaţie şi o „cuvântare-înainte" de Piuariu-Molnar, având titulatura de „profesor public în crăiasca Academie a Clujului şi în Marele Prinţipat al Ardealului crăiesc doctor de ochi". Ediţia budană, apărută sub îngrijirea episcopului argeşean, este o reproducere a *Mineielor* de la Râmnic, cu mici îndreptări, preluându-se şi prefeţele semnate de Chesarie şi Filaret. Nu este lipsit de semnificaţie faptul că printre cenzorii şi corectorii tipografiei din Pesta care s-au implicat în realizarea lucrării se numărau Gh. Şincai, Samuil Micu, însărcinat în mod special cu efectuarea

[127] N. Iorga, *Contribuţii la istoria literaturii române*, ed. cit., p. 201 ş.u.

[128] Vezi şi Ion B. Mureşianu, *Cartea veche bisericească din Banat*, Timişoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1985, p. 80–85.

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

corecturii, şi Ioan Corneli, marcând, încă o dată, conexiunile iluministe care s-au constituit în jurul acestei cărţi, ignorată în istoriografia literară românească.

Pentru a pune în evidenţă posibila filiaţie care există între textele mineielor publicate în limba română, gradul lor de dependenţă sau, dimpotrivă, diferenţele de redactare, vom compara un pasaj narativ din ediţiile de la Buzău şi de la Râmnic, cu precizarea că nu a fost inclusă în această paralelă ediţia de la Buda, extrem de fidelă celei râmnicene:

> [Colontitlu:] A lui octovrie, în 19 zile.
> Într-aceastaş zi, sfântul Mucenic Sadot şi cei cu dânsul 120 de mucenici carei s-au săvârşit la Persida.
>
> Împărăţind Savorie ţara persilor, sfântul părintele nostru acesta, fiind acolo episcop la o eparhie a împărăţiei lui, şi învăţând norodul lui Dumnezău câte trebuiescu spre folosinţa sufletească, botezând şi pre unii den persi fără de fereală, fu pârât la împăratul; şi aducându-se înaintea lui, şi nesupu<n>indu-se a să închina soarelui şi lunii şi apei şi focului, întâiu îl bătu cu toiage. De-ciia îi scoaseră o fâşie den frunte până în unghile picioarelor de un deaget de lată; şi iară îl bătu cu vine de bou şi-l tăvăliră peste ghimpi şi peste scai de cei înghimpoşi, şi-l strânseră într-un teasc cu vârtej. Deci, răbdând aceastea toate vitejaşte, spre mai multă mânie au aţâţat pre împăratul şi, băgându-l în temniţă, iarăş l-au scos la întrebare. Şi, aflându-se sănătos peste tot trupul, l-au spânzurat cu capul în jos şi l-au pătruns peste tot trupul cu ţepi arse. Şi nesocotindu-le sfântul aceastea întru nimica, auzi şi pre împăratul înfricoşându-l mai vârtos, zicând că-i va râsipi mădulările trupului. Iară sfântul împotrivă îi răspunse, zicând: „Eu crez în Dumnezeul mieu, creştinii vor împărţi moaştele meale şi cine va chema pre Dumnezău în numele mieu va afla izbăvire”. Şi îndată îi tăiară limba. Iară sfântul, tinzându-ş mâinile şi ochii la ceriu şi rugându-se întru sineşi, auzi glas de la ceriu, zicând: „Plinitu-ţi-s-au cearerea şi vei grăi”. Şi crescându-i altă limbă, slăviia pre Dumnezău. Aceastea văzând noroadele să înspăimânta şi crezură în Domnul nostru Isus Hristos o mie

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

şi 70 de bărbaţi şi alţi 200. Deci văzând împăratul că vin mulţi pren mijlocul lui cătră Hristos, porunci să-i taie capul, de vreame ce şi alţi mulţi strigară, zicând: „Împărate, şi noi sântem creştini”; şi deate şi asupra lor judecata cea de istov, şi luându-i slujitorii îi aduseră la locul jungherii. Şi făcând sfântul rugă şi însemnându-i cu semnul Crucii, fiind 120, întâiu să tăie capul Sfântului Sadot, apoi ale celoralalţi. Cu acelor sfinte rugi, Doamne miluiaşte-ne şi ne spăseaşte. Amin (*Mineiul luna lui octovrie*, Buzău, 1698, f. 87^{v}–88^{r}).

[Colontitlu:] Luna lui octovrie, în 19 zile.
Întru această zi, sfântul Mucenic Sadot şi cei împreună cu dânsul o sută şi doaozeci de mucenici carii s-au săvârşit la Persida.

Împărăţind Savorie ţara persilor, sfântul părintele nostru acesta, fiind acolo episcop la o eparhie a împărăţiei lui, şi învăţând norodul lui Dumnezeu câte trebuiesc spre folosinţă sufletească, botezând şi pre unii din persi fără de sfiială, fu pârât la împăratul; şi aducându-se înaintea lui, şi nesupunindu-se a să închina soarelui şi lunii şi apei şi focului, întâiu îl bătu cu toiage. De-aciia îi scoaseră o fâşie din frunte până în unghile picioarelor de un deaget de lată; şi iară îl bătu cu vine de bou şi-l tăvăliră preste ghimpi şi preste scai de cei înghimpoşi, şi-l strânseră într-un teasc cu vârtej. Deci, răbdând aceastea toate vitejaşte, spre mai multă mânie au aţâţat pre împăratul şi, băgându-l în temniţă, iarăşi l-au scos la întrebare. Şi, aflându-se sănătos preste tot trupul, l-au spânzurat cu capul în jos şi l-au pătruns preste tot trupul cu ţepi de fier arse. Şi nesocotindu-le sfântul aceastea întru nimica, auzi şi pre împăratul înfricoşindu-l mai vârtos şi zicând că-i va râsipi mădulările trupului. Iară sfântul împrotivă îi răspunse, zicând: „Eu crez în Dumnezeul mieu, creştinii vor împărţi moaştele meale şi cine va chema pre Dumnezeu prin numele mieu va afla izbăvire”. Şi îndată îi tăiară limba. Iară sfântul, întinzându-şi mâinile şi ochii la ceriu şi rugându-se întru sineşi, auzi glas de la ceriu, zicând: „Plinitu-ţi-s-au cearerea şi vei grăi”. Şi crescându-i altă limbă, slăviia pre Dumnezeu. Aceastea văzând noroadele să spăimântară şi crezură în Domnul Dumnezeu şi Mântuitoriul

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)

> nostru Isus Hristos o mie şi şaptezeci de bărbaţi şi alte doao sute. Deci văzând împăratul că vin mulţi prin mijlocul lui către Hristos Dumnezeul nostru, porunci să-i taie capul, de vreame ce şi alţii mulţi strigară, zicând: „Împărate, şi noi sântem creştini”; şi deate şi asupra lor judecata cea de istov, şi luându-i slujitorii îi aduseră la locul junghierii. Şi făcând sfântul rugă şi însemnându-i cu semnul cinstitei şi de viiaţă făcătoarei Cruci, fiind o sută doaozeci, întâiu să tăie capul Sfântului Mucenic Sadot, apoi ale celoralalţi, şi luară toţi cununile muceniei. Cu ale lor sfinte rugăciuni, Doamne miluiaşte şi ne mântuiaşte pre noi (*Mineiul luna lui octovrie*, Râmnic, 1776, f. 115^{r}–115^{v}).

Convergenţele dintre textul alcătuit de Mitrofan, Radu Greceanu şi ceilalţi „ostenitori” de la sfârşitul secolului al XVII-lea şi cel îngrijit de Chesarie, peste aproape opt decenii, par să depăşească cu mult ponderea divergenţelor de redactare existente între aceste versiuni ale *Mineiului*. Păstrând intacte primele nuclee de traducere, cartea şi-a lărgit treptat aria de cuprindere, prin noi transpuneri şi prelucrări, între care cele ale lui Damaschin al Râmnicului nu sunt încă suficient de bine delimitate. Dar ceea ce a conferit cărţii o posteritate ieşită din comun rămâne filonul filosofic de excepţie al textelor complementare de la Râmnic, cu o putere de iradiere în întreg spaţiul cultural românesc din epoca luminilor.

BDD-B12-07 © 2012 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 22:11:16 UTC)